

ЛІТЕРАТУРА:

1. Філіп'єв І.Д., Артюшок О.А. Продуктивність безрозсадних помідорів в залежності від доз азотного добрива // Таврійський науковий вісник. Випуск 8, Херсон – 1998. с. 31-34.
2. Дегодюк Е.Г., Никифоренко Л.І., Гамалей В.І. Формування якості продукції в інтенсивному землеробстві // Вирощування екологічно чистої продукції рослинництва. Київ "Урожай". 1992. с. 140-149.
3. Філіп'єв І.Д. Система удобрення кормових культур // "Кормовиробництво на зрошуваних землях" Київ, "Урожай" 1978. с. 37-47.
4. Жученко А.А., Андрющенко В.К., Медведєв В.В. Влияние различных режимов минерального питания на качество плодов томатов // "Орошаемое земледелие и овощеводство". Тезисы докладов, Кишинев. 1972, с. 165-184.
5. Поліщук С.Ф. Якість овочів залежно від строків і технологій збирання, первинної заробки врожаю. // Поліпшення якості овочів і картоплі. Київ, "Урожай", 1990, с. 243-245.

УДК: 633.12:631.51:631.67

**ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ
ГРЕЧКИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ**

**О.В.АВЕРЧЕВ – к.с.-г.н., доцент,
Ю.С.НАРОХА – пошукувач,
Д.В.КОЛЕСНИК – студент, Херсонський ДАУ**

Сучасний ареал вирощування гречки розташовується від північного полярного круга до Австралії та Південної Америки. При цьому зони вирощування гречки в багатьох країнах формувалися не стільки за біологічними особливостями культури, скільки за історично складеними умовами, пов'язаними з комплексом факторів, в тому числі рівнем розвитку сільського господарства та агротехніки, соціально-економічним рівнем розвитку країн-виробників.

Таке розповсюдження культури свідчить, з одного боку, про її цінність, з іншого – про її надзвичайну здатність пристосуватись до умов вирощування.

Гречка – надзвичайно цінна сільськогосподарська культура, яка має велике народногосподарське значення. По-перше, як круп'яна культура, крупа гречки відноситься до дієтичних продуктів харчування, вона містить 12-18 % білків, 3-4 % жирів, має великий вміст крохмалю. Усі ці складові легко засвоюються організмом людини. Жири, які входять до складу зерна гречки, стійкі до окислен-

ня, тому навіть при тривалому зберіганні поживні якості крупи не знижуються. Крім того, зерно містить багато вітамінів, мінеральних солей, органічних кислот, рутину, незамінних амінокислот – все це робить продукти з нього обов'язковими для вживання, у першу чергу для хворих, людей із шкідливими умовами праці, дітей.

Використовують гречку у фармацевтичній промисловості для виготовлення лікарських препаратів. Відходи переробки, полова є цінним поживним кормом для птиці і тварин. Не слід забувати про те, що гречка – прекрасний медонос, вона відрізняється високою нектаропродуктивністю і тривалим періодом цвітіння (35-45 днів), що робить посіви культури незамінною кормовою базою для бджільництва. Але якщо цінність гречки не викликає сумнівів, то навколо питання про спроможність цієї культури забезпечувати високу урожайність точиться багато дискусій та суперечок.

Історично найбільші посіви гречки припадали на європейські країни, де вона широко розповсюдилася в XVII – XVIII століттях. По урожайності гречка тоді не поступалась зерновим культурам. Крупа гречки займала одне з провідних місць у сільськогосподарському виробництві США, Канади, Франції, Польщі, Німеччини, Росії та ін. За різними джерелами питома вага посівів цієї культури місцями підіймалася до 15-20 % в Німеччині, до 20 % в Нідерландах, до 26 % у Франції від загальних посівних площ.

На територію Російської імперії, в тому числі і на територію сучасної України, гречка потрапила під час татарського нашествия в XIII ст. За іншими джерелами культура гречки в Європу була занесена болгарами.

Культура гречки в Росії набула особливих розмірів в XIX столітті і займала в посівах країни значне місце. Так, площі під гречкою в 60-х роках XIX ст. займали 4 млн. га., що становило 13 % всіх посівів, а в окремих районах сучасної України, Білорусі, Башкирії – сягали 20 % і навіть 26 % усіх зернових культур. В Росії ця культура займала друге місце після жита, а в деяких районах України випереджувала його, тобто їй належало перше місце в структурі посівних площ. В цей час посіви гречки в Росії складали більше 3/4 посівів цієї культури в світі.

В умовах слабorozвиненого сільськогосподарського виробництва, низького рівня агротехніки гречка вирощувалася там, де природні умови забезпечували її вимоги до родючості ґрунту, достатньої кількості світла, тепла, вологи.

З середини XVIII ст. посіви гречки майже у всіх країнах Західної Європи і Американського континенту почали скорочуватись. Однією з головних причин цього є стрімкий розвиток промисловості та сільського господарства. Наприклад, розповсюдження бобових

культур і картоплі, введення в практику складного помолу пшениці, з отриманням манної крупи; кукурудзи та крупи з неї; риса, який зайняв велике місце на Європейських ринках завдяки розвитку морських комунікацій; поява мінеральних добрив; потреба промисловості в сировині; значне підвищення урожайності інших зернових культур; розвиток цукрового виробництва, що різко послабило позиції гречки, як провідного медоноса; все це в комплексі стало причиною того, що гречка втрачає свої позиції однієї з головних сільськогосподарських культур.

З тих же причин і в Росії, починаючи з другої половини XIX століття, посіви гречки почали скорочуватись. До 1912 року в Росії залишалось 2103 тис. га., а перед Першою Світовою війною цей показник знизився до 1861 тис. га. В цей період проходить заміщення гречки технічними культурами: льоном, коноплею, картоплею, необхідними для розвитку легкої промисловості Росії, які мали великий попит і були більш економічно вигідними. З часом гречку почали витісняти й інші культури. Їй відводяться найгірші землі, що разом з відсталістю технології вирощування призводить до зниження урожайності культури. З 1923-1924 років довоєнні посіви гречки поновлюються. У 1928 році площі під культурою склали 2,924 млн. га. Найбільшою щільністю гречкосіяння відрізнялась Україна, насамперед Полісся (до 18,5 % посівів) та Чернігівщина (до 30,3 % усіх посівів). В 30-40 роки XX ст. Посіви гречки в СРСР знов скорочуються.

Після Другої Світової війни спостерігається коливання посівних площ культури, і в 1959 р. вони склали 1,318 млн. га. Степові райони України були визнані не придатними для гречки, тому її посіви обмежувались Поліссям та Лісостепом.

У 60-х роках XX ст. велику увагу привернула теорія правильного, збалансованого харчування, попит на крупу гречки швидко зростає, що вказало на необхідність подолання відсталості цієї культури. У 1962 році посіви її в СРСР досягли 2,4 млн. га. Вона знов з'являється на території Південного Степу України. Але і по сьогоднішній день площі посівів гречки в південних регіонах України залишаються на невиправдано низькому рівні. Основна причина недостатнього впровадження гречки в сільськогосподарське виробництво Півдня України полягає в низькій вивченості екології, морфобіологічних особливостей культури та її вимог до специфічних умов вирощування в цьому природнокліматичному та водогосподарському регіоні України; у відсутності теоретичних основ вирощування гречки на зрошенні, де мають місце свої особливості, у відсутності узагальнюючих робіт та рекомендацій, що відобража-

ють агротехнічні прийоми вирощування гречки в основних та повторних посівів на зрошенні або без нього.

Існує також традиційна думка щодо непридатності культури гречки для умов Південної України, і її дотримуються багато керівників і головних спеціалістів господарств.

У той же час південні регіони відрізняються тим, що ґрунти тут родючіші, світла і тепла достатньо для вирощування багатьох культур в тому числі і гречки. Отримувані урожаї гречки сягають 15-20 і навіть 30 ц/га у виробничих умовах.

Більше того, природні й кліматичні умови півдня дозволяють, разом із зрошенням, вирощувати два урожаї зерна гречки на одній площі з отриманням досить високої її урожайності.

Однією з біологічних особливостей гречки є її низька чутливість до зміни довжини світлового дня. Завдяки цьому вона відноситься до небагатьох культур, здатних утворювати зерно (плоди) незалежно від строку сівби – весняного чи літнього. Для господарств, спеціалізованих на рослинництві, це має велике значення – дає можливість ефективніше використовувати зрошувану площу, завдяки двом урожаям на рік, а також отримувати цінну харчову культуру, попит на яку завжди високий. Це є резервом для розширення площ під гречкою, тому що вирощувати культури на зелений корм в таких господарствах недоцільно. Зрозумілими стають можливість цього резерву, якщо згадати розміри зрошуваних земель на Півдні України, а також сучасний стан тваринництва – виведення із структури посівних площ кормових культур вивільняє значну кількість сільськогосподарських земель, частину яких доцільно використати під посіви гречки.

Перспективним напрямком збільшення посівних площ культури являється використання меліоративного поля рисових систем для основних і повторних посівів гречки. В цьому випадку гречка не тільки забезпечує високий урожай зерна, але й, очищуючи поле від бур'янів, сприяє збільшенню урожайності основної культури – рису.

Іншою біологічною особливістю гречки являється здатність її кореневої системи розчиняти та засвоювати важкодоступні поживні речовини (наприклад сполуки фосфору). Тому гречка набагато краще використовує подові ґрунти, ніж інші культури. На подових ділянках, в низинах, де звичайно накопичується вода, рослини гречки більш продуктивні, що говорить про доцільність використання цих ґрунтів під посіви даної культури. Враховуючи, що лише в Миколаївській області площі подів перевищують 300 тис. га., можна уявити потенціал використання навіть частини цих ґрунтів під гречку.

Здатність гречки затримувати цвітіння та плодоутворення в період засухи до настання більш сприятливих умов, коли ці процеси знов поновлюються, робить цю культуру досить пристосованою до умов Півдня України.

Не слід забувати інші особливості гречки, які говорять за необхідність посівів цієї культури на півдні: стійкість до хвороб та шкідників, скоростиглість, здатність утворювати в умовах півдня більш якісне зерно (особливо в повторних посівах); до того ж гречка – гарний попередник для багатьох культур. Використання гречки як страхової культури, виключні медоносні якості підкреслюють необхідність відродження гречки, як однієї з провідних культур сільського господарства України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ефименко Д.Я., Барабаш Г.И. Гречиха. – М.: Агропромиздат, 1990. – 192 с.
2. Савицкий К.А., Овсейчук О.С. Гречка. - К.: Урожай, 1990. – 97 с.
3. Демиденко П.М. Гречиха, просо и рис в степи Украины. – Справочник. – Днепропетровск: Промінь 1984. – 165 с.
4. Алексеева О.С. Интенсификация производства круп'яних культур. – К.: Урожай, 1988. – С. 53-57.

УДК 636.592+636.598.082

ВПЛИВ КЛАСІВ РОЗПОДІЛУ ЗА МАСОЮ ЯЄЦЬ НА ІНКУБАЦІЙНІ ЯКОСТІ ПТИЦІ КРОСУ “КОНКУРЕНТ-2”

В.В. ПРИЙМАК – аспірант, Херсонський ДАУ

Відтворні якості птиці значною мірою визначають ефективність ведення галузі птахівництва, розміри виробництва продукції. Особливого значення підвищення інкубаційних якостей яєць набуває у бройлерному виробництві, де вони знаходяться на недостатньо високому рівні і значною мірою пов'язані з віком, плідників і несучок (І.Л.Гальперн, 2001). Поряд з цим слід враховувати, що ознаки, пов'язані з відтворенням мають низький коефіцієнт успадкованості (0,05-0,15) і пряма селекція за ними неефективна (В.П.Бородай, 1998). Вважається, що формування рівня заплідненості, виводимості яєць відбувається на шляхах контрольованої гетерозиготності, тому вона вище при використанні схрещування і гібридизації порівняно з чистопородним розведенням. На системі